

Η μουσική ταυτότητα των εφήβων και η επιρροή της τραπ μουσικής

<https://doi.org/10.69685/NZIT3816>

Νάσκου Θωμά

Εκπαιδευτικός- Φιλολόγος ΠΕ02, συγγραφέας σχολικών βοηθημάτων
Naskouth@sch.gr

Περίληψη

Η παρούσα ποσοτική έρευνα εξετάζει τη μουσική ταυτότητα των εφήβων μαθητών/τριών Λυκείου και τον ρόλο της στην καθημερινότητά τους, με έμφαση στην επίδραση του μουσικού είδους τραπ. Στόχος της μελέτης είναι η καταγραφή των μουσικών προτιμήσεων, η κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας και η διερεύνηση των στάσεων των εφήβων απέναντι στους στίχους και τα πολιτισμικά μηνύματα της τραπ. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου κλειστού τύπου, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά σε δείγμα 120 μαθητών/τριών. Η ανάλυση των απαντήσεων βασίστηκε σε περιγραφική στατιστική. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η μουσική αποτελεί βασικό μέσο συναισθηματικής έκφρασης και κοινωνικής ταύτισης για τους εφήβους, ενώ το είδος τραπ, παρά την αμφισβήτηση που συχνά προκαλεί το περιεχόμενό του, προσελκύει έντονο ενδιαφέρον. Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν την ανάγκη ενίσχυσης της κριτικής σκέψης των νέων απέναντι στα πρότυπα και τις αξίες που προβάλλονται μέσω της σύγχρονης μουσικής.

Λέξεις κλειδιά: Έφηβοι μαθητές, μουσική ταυτότητα, τραπ μουσική

Εισαγωγή

Η μουσική αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο στην καθημερινότητα των εφήβων, επηρεάζοντας σημαντικά την ψυχική τους υγεία και υποστηρίζοντας την ατομική και κοινωνική τους ανάπτυξη (Laiho, 2004; Παπαπαναγιώτου, 2006). Αποτελεί εργαλείο αυτοέκφρασης και συναισθηματικής διαχείρισης (Juslin & Västfjäll, 2008; Harrer & Harrer, 2019), ενώ παράλληλα δρα ως δίαυλος κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας (MacDonald & Saarti, 2020). Η διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας των εφήβων, σύμφωνα με την Parlampa (2023), επηρεάζεται από ποικίλες προσωπικές και κοινωνικές εμπειρίες και λειτουργεί ως μέσο αυτοέκφρασης και ενδυνάμωσης της ψυχοσυναισθηματικής τους ισορροπίας. Παράλληλα, η μελέτη του Skiadas (2020) υπογραμμίζει ότι οι έφηβοι διαμορφώνουν πολλαπλές ταυτότητες μέσα από τις κοινωνικές τους αλληλεπιδράσεις και αφηγήσεις, γεγονός που συνδέεται στενά με τις μουσικές τους προτιμήσεις και εμπειρίες. Οι μουσικές προτιμήσεις στην εφηβεία δε συμβάλλουν μόνο στη συγκρότηση της μουσικής ταυτότητας (Regelski & Gates, 2009), αλλά και στη διαμόρφωση της ευρύτερης προσωπικής ταυτότητας, ιδιαίτερα μέσω της σύνδεσης με ομάδες συνομηλίκων με κοινά ενδιαφέροντα (Fuld et al., 2009; Καραγιώργου, 2018).

Η μουσική ταυτότητα συγκροτείται μέσα από ένα πλέγμα επιρροών, όπως η οικογένεια (Raananen, 2022), οι γονεϊκές στάσεις (Simpkins, 2019) και η επιθυμία κοινωνικής αποδοχής από τους συνομηλίκους (Σαλτάρη, 2016; Tarrant et al., 2002). Οι έφηβοι αποτελούν την πληθυσμιακή ομάδα με τη μεγαλύτερη έκθεση στη μουσική σε εβδομαδιαία βάση (Lamont & Hargreaves, 2019), ενώ η ατομική ακρόασή τους παρέχει τη δυνατότητα να πειραματιστούν με διαφορετικές εκδοχές της ταυτότητάς τους (Larson, 1995). Η επίδραση αυτή ενισχύεται περαιτέρω από την παρουσία της μουσικής βιομηχανίας και των κοινωνικών δικτύων, τα οποία εκθέτουν τους νέους σε ποικιλία μουσικών ειδών (Deci & Ryan, 2000).

Η μουσική μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η συναισθηματική ρύθμιση, η αυτογνωσία και η γνωστική λειτουργία, επηρεάζοντας θετικά τη μνήμη και τη συγκέντρωση (Παπαπαναγιώτου, 2006; Campbell et al., 2007; Schlaug et al., 2005). Οι στίχοι

και οι μελωδίες με τις οποίες ταυτίζονται οι νέοι, συχνά αντανakλούν τα εσωτερικά τους διλήμματα και τον συναισθηματικό τους κόσμο (Lonsdale & North, 2021).

Ωστόσο, η μουσική μπορεί να επιφέρει και αρνητικές επιρροές, ιδίως όταν περιέχει θεματολογία σχετική με τη βία, τον σεξισμό ή την παραβατικότητα (Κουφονίκου, 2024). Το μουσικό είδος της τραπ, ένα υποείδος της hip-hop, έχει αποκτήσει ιδιαίτερη απήχηση στο εφηβικό κοινό (Θεοδωρόπουλος, 2022), με στίχους που συχνά εξυμνούν τον υλισμό, την παρανομία και τον εύκολο πλουτισμό (Gold et al., 2011; Conti, 2020; Osmanovic & Kazic-Cakar, 2021). Η διπλωματική εργασία της Ανοϊζίμη (2022) αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η ελληνική trap μουσική συμβάλλει στη διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας των εφήβων μέσω του στίχου, της μουσικής και της εικόνας, υπογραμμίζοντας την πολυτροπική φύση του μέσου. Η θεματολογία του μουσικού αυτού είδους περιλαμβάνει συχνά τη νομιμοποίηση της βίας, της χρήσης ουσιών και της αναπαραγωγής στερεοτύπων για τις γυναίκες (Stickle, 2021; Weitzer & Kubrin, 2009; Holmes, 2016; Miles, 2020). Το λεξιλόγιο είναι συνήθως προκλητικό και υβριστικό ενώ οι αναπαραστάσεις ενισχύουν μερικές φορές παγιωμένα έμφυλα στερεότυπα (Hall et al., 2011). Όπως επισημαίνει η Σκορδούλη (2022), το είδος τραπ παρουσιάζει συχνά την παρανομία ως εργαλείο επιβίωσης και κοινωνικής ανέλιξης. Παράλληλα, η συνεχής προβολή αλκοόλ και ψυχοτρόπων ουσιών συμβάλλει στην εξοικείωση των εφήβων με τέτοια πρότυπα (Coleman, 2019).

Παρά την εκτενή διερεύνηση της μουσικής ως παράγοντα διαμόρφωσης της ταυτότητας των νέων, η σχέση των Ελλήνων εφήβων με τη μουσική τραπ δεν έχει μελετηθεί επαρκώς με επιστημονικά εργαλεία. Ιδιαίτερα απουσιάζουν ποσοτικά δεδομένα που να αποτυπώνουν τη στάση των μαθητών/τριών Λυκείου απέναντι στα πολιτισμικά πρότυπα και τις γλωσσικές επιρροές του συγκεκριμένου μουσικού είδους. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην κάλυψη αυτού του κενού, προκειμένου να ενισχυθεί τόσο η παιδαγωγική κατανόηση της τραπ κουλτούρας, όσο και η ανάπτυξη κριτικής μουσικής αγωγής στο ελληνικό σχολείο.

Σκοπός-ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα μελέτη έχει ως σκοπό τη διερεύνηση του ρόλου της μουσικής στην καθημερινή ζωή των εφήβων, την καταγραφή των μουσικών τους προτιμήσεων και την ανάλυση των παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της μουσικής τους ταυτότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στη στάση τους απέναντι στο σύγχρονο μουσικό είδος της τραπ. Η έρευνα εστιάζει στις υποκειμενικές αξιολογήσεις των μαθητών/τριών Λυκείου αναφορικά με τη θεματολογία, το λεξιλόγιο και τις κοινωνικές αναπαραστάσεις της τραπ μουσικής, καθώς και στην αντίληψή τους για πιθανές επιρροές στη γλωσσική έκφραση, στις στάσεις και στη συμπεριφορά τους. Τα ευρήματα της μελέτης ενδέχεται να συμβάλλουν στην κατανόηση των πολιτισμικών προτύπων που διαμορφώνουν τις νεανικές ταυτότητες και να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση της κριτικής μουσικής παιδείας και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στο σχολικό περιβάλλον. Λαμβάνοντας υπόψη τον παραπάνω σκοπό, η έρευνα επιδιώκει να απαντήσει στα εξής κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής στην καθημερινή ζωή των εφήβων και με ποιους τρόπους συμβάλλει στη συναισθηματική τους έκφραση και ταυτότητα;
2. Ποιες είναι οι στάσεις των μαθητών/τριών απέναντι στη τραπ μουσική ως προς τη θεματολογία, το λεξιλόγιο και τις κοινωνικές αξίες που αυτή προβάλλει;
3. Διαπιστώνονται θετικές ή και αρνητικές επιρροές της τραπ μουσικής στη γλωσσική συμπεριφορά, στις στάσεις και στις κοινωνικές σχέσεις των νέων;

Μεθοδολογία-δείγμα

Η παρούσα έρευνα υιοθέτησε ποσοτική, περιγραφική μεθοδολογική προσέγγιση, με στόχο τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις μουσικές προτιμήσεις των εφήβων και την επίδραση της τραπ μουσικής στη ζωή τους. Το δείγμα αποτέλεσαν 120 μαθητές και μαθήτριες Λυκείου, ηλικίας 15–18 ετών, επιλεγμένοι με δειγματοληψία ευκολίας, καθώς συμμετείχαν όσοι ήταν πρόθυμοι και διαθέσιμοι να λάβουν μέρος στη μελέτη. Η κατανομή του δείγματος

ήταν 66,7% κορίτσια και 33,3% αγόρια. Λόγω της μεθόδου επιλογής του δείγματος, τα αποτελέσματα παρουσιάζουν περιορισμένη δυνατότητα γενίκευσης.

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων ήταν δομημένο ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου, το οποίο δημιουργήθηκε από την ερευνήτρια βάσει ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας για τις νεανικές μουσικές προτιμήσεις, τη μουσική ταυτότητα και την επίδραση της τραπ μουσικής (Laiho, 2004; Weitzer & Kubrin, 2009; Παπαπαναγιώτου, 2006). Οι ερωτήσεις οργανώθηκαν σε πέντε θεματικούς άξονες: μουσικές προτιμήσεις, συναισθηματική σύνδεση με τη μουσική, επιρροές από ψηφιακά μέσα, στάσεις απέναντι στην τραπ μουσική και αντίληψη γλωσσικών ή κοινωνικών επιδράσεων της τραπ μουσικής.

Η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου ενισχύθηκε μέσω προσεκτικής διατύπωσης των ερωτήσεων, προσαρμοσμένων στο γλωσσικό επίπεδο των συμμετεχόντων, καθώς και με διατήρηση θεματικής συνοχής. Για την επικύρωση της αξιοπιστίας του εργαλείου προτείνεται η χρήση δεικτών αξιοπιστίας, όπως το Cronbach's Alpha, και η διεξαγωγή παραγοντικής ανάλυσης, ενώ συνιστάται η πιλοτική εφαρμογή του σε περιορισμένο δείγμα πριν την κύρια έρευνα.

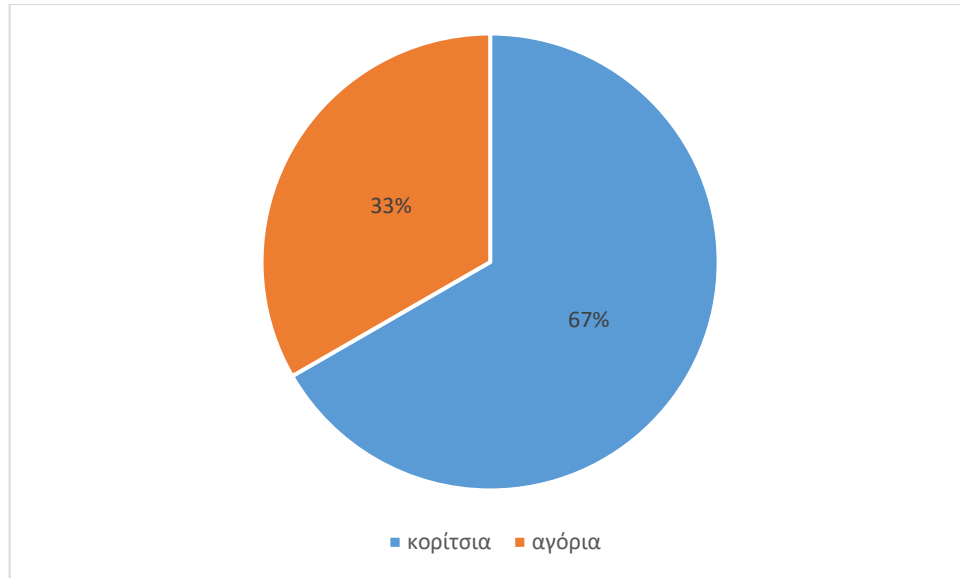
Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε ατομικά και ανώνυμα, εξ αποστάσεως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με εκτιμώμενη διάρκεια 10–15 λεπτών, μειώνοντας την επίδραση κοινωνικά επιθυμητών απαντήσεων και ενισχύοντας την εγκυρότητα των δεδομένων. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με χρήση του λογισμικού Microsoft Excel, μέσω περιγραφικής στατιστικής επεξεργασίας (ποσοστά, απόλυτες συχνότητες και γραφήματα), η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο ποσοτικών ερευνών για τη σύνοψη και την παρουσίαση δεδομένων (Cohen, Manion, & Morrison, 2008; Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005). Η χρήση περιγραφικής στατιστικής δικαιολογείται βάσει της βιβλιογραφίας για ποσοτικές προσεγγίσεις, καθώς επιτρέπει την αποτελεσματική σύνοψη και παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος (Field, 2013; Pallant, 2020). Η στατιστική ανάλυση δεν κατέδειξε σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ φύλων, γεγονός που υποδηλώνει ομοιογένεια στις καταγραφόμενες στάσεις.

Μεθοδολογικοί περιορισμοί

Η παρούσα μελέτη υπόκειται σε ορισμένους μεθοδολογικούς περιορισμούς. Πρωτίστως, η χρήση δειγματοληψίας ευκολίας και η γεωγραφική συγκέντρωση των συμμετεχόντων σε συγκεκριμένη περιοχή περιορίζουν τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων σε ευρύτερους πληθυσμούς. Επιπλέον, η αυτοαναφορική φύση του ερωτηματολογίου ενδέχεται να έχει επηρεαστεί από την τάση των συμμετεχόντων να παρέχουν κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις. Επίσης, δεν συμμετείχαν στην έρευνα μαθητές/τριες από Μουσικά Σχολεία, γεγονός που ενδέχεται να περιορίζει την πληρότητα της αποτύπωσης διαφοροποιήσεων στη μουσική παιδεία. Τέλος, αν και η περιγραφική στατιστική προσφέρει σαφή εικόνα των βασικών τάσεων στο δείγμα, δεν επιτρέπει τη διερεύνηση πιο σύνθετων σχέσεων μεταξύ μεταβλητών, γεγονός που συνιστά περιορισμό στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Αποτελέσματα

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 120 μαθητές και μαθήτριες, εκ των οποίων 80 κορίτσια (67%) και 40 αγόρια (33%) (Σχήμα 1). Αναλυτικά, τα ευρήματα της έρευνας, ανά θεματικό άξονα και ερευνητικό ερώτημα, έχουν ως εξής:

Σχήμα 1. Κατανομή των μαθητών/τριών κατά φύλο.

Ο Πίνακας 1. παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας οργανωμένα σε τέσσερις θεματικούς άξονες, με βάση τις σχετικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Μουσικές προτιμήσεις και εκπαίδευση: Το 88% των συμμετεχόντων (106) δήλωσε ότι έχει λάβει κάποια μορφή μουσικής εκπαίδευσης, όπως εκμάθηση μουσικού οργάνου ή συμμετοχή σε χορωδία, ενώ μόλις το 12% (14) δεν έχει σχετική εμπειρία.

Συναισθηματική σύνδεση με τη μουσική: Στην ερώτηση αν η μουσική βοηθά στην έκφραση συναισθημάτων, το 79% των συμμετεχόντων (95) απάντησε «Όχι», ενώ μόνο το 21% (25) απάντησε «Ναι».

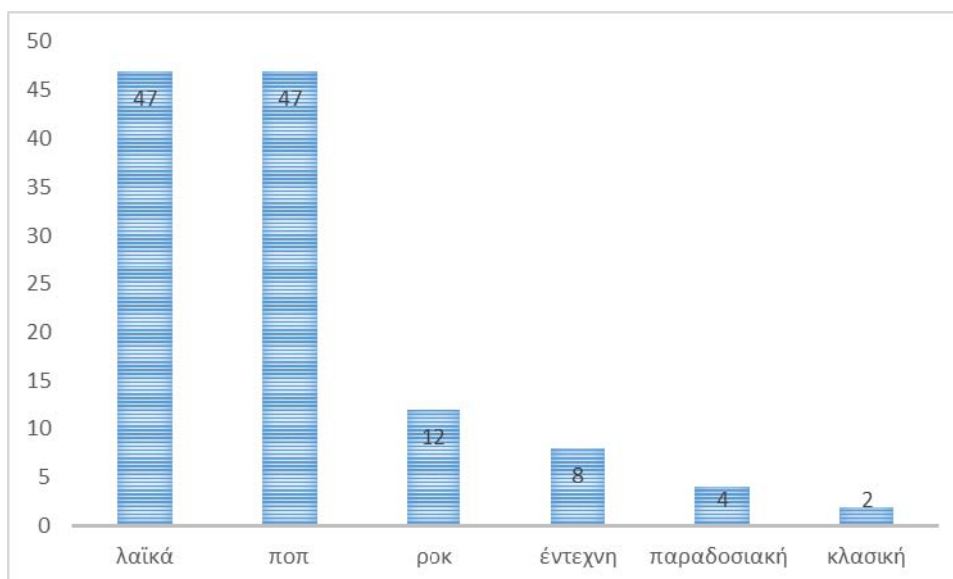
Επιρροές από ψηφιακά μέσα: Το 85% των συμμετεχόντων (102) απάντησε «Όχι» στην ερώτηση σχετικά με το αν ενημερώνονται για νέα μουσικά ακούσματα μέσω ψηφιακών μέσων, ενώ μόνο το 15% (18) απάντησε «Ναι».

Στάσεις απέναντι στην τραπ μουσική: Το 54% των συμμετεχόντων (65) δήλωσε ότι του αρέσουν οι στίχοι της τραπ μουσικής, ενώ το 46% (55) εξέφρασε αρνητική στάση.

Πίνακας 1. Αποτελέσματα ανά θεματικό άξονα

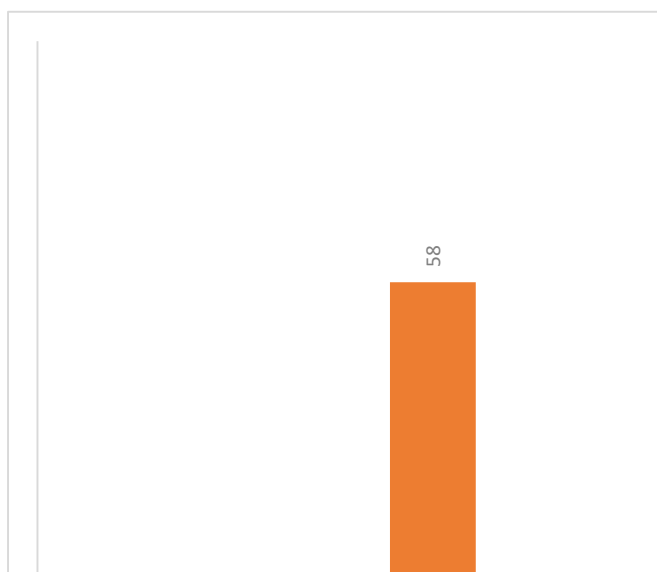
Θεματικός άξονας	Ερώτηση	Όχι	Ναι
Μουσικές προτιμήσεις και εκπαίδευση	Έχετε μουσική εκπαίδευση (π.χ. όργανο, χορωδία);	88% (106)	12% (14)
Συναισθηματική σύνδεση με τη μουσική	Η μουσική βοηθάει στην έκφραση των συναισθημάτων σας;	21% (25)	79% (95)
Επιρροές από ψηφιακά μέσα	Ενημερώνεστε για νέα μουσικά ακούσματα μέσω των ψηφιακών μέσων;	15% (18)	85% (102)
Στάσεις απέναντι στην τραπ μουσική	Σας αρέσουν οι στίχοι της τραπ μουσικής;	54% (65)	46% (55)

Όταν ρωτήθηκαν για τις μουσικές προτιμήσεις τους, 47 μαθητές/τριες (39%) δήλωσαν ότι προτιμούν τα λαϊκά τραγούδια ενώ το ίδιο ποσοστό ανέφερε προτίμηση στην ποπ μουσική. Επιπλέον, 12 μαθητές/τριες (10%) ακούνε ροκ, 8 (7%) έντεχνη, 4 (3%) παραδοσιακή και 2 (2%) κλασική μουσική (Σχήμα 2).

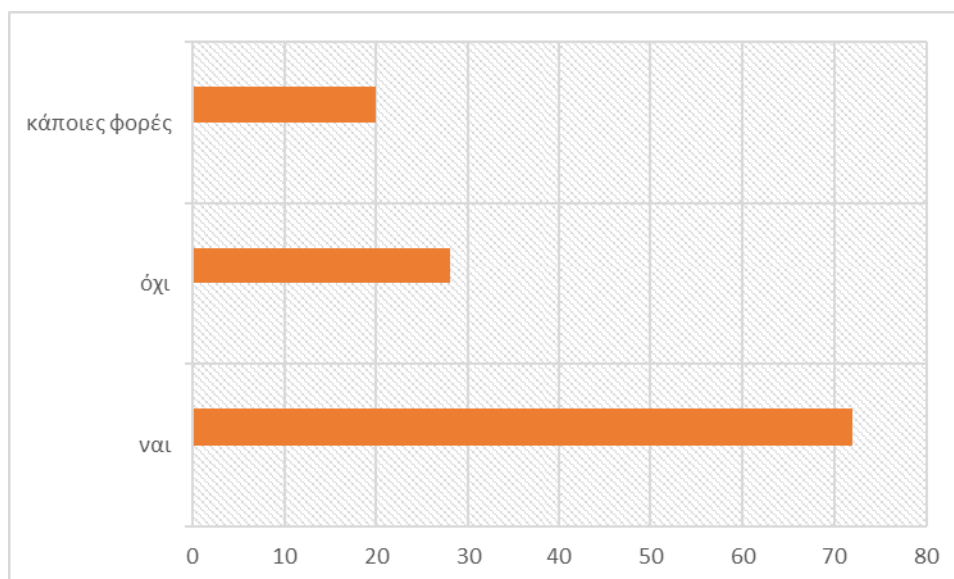
Σχήμα 2. Μουσικές προτιμήσεις των μαθητών/τριών ανά είδος μουσικής

Όσον αφορά τη διάρκεια ακρόασης μουσικής σε καθημερινή βάση, 58 άτομα (48,3%) ακούν μουσική πάνω από δύο ώρες ημερησίως, 12 (10%) περίπου δύο ώρες, 28 (23,3%) περίπου μία ώρα, ενώ 22 άτομα (18,3%) δήλωσαν ότι δεν ακούν καθόλου μουσική (Σχήμα 3).

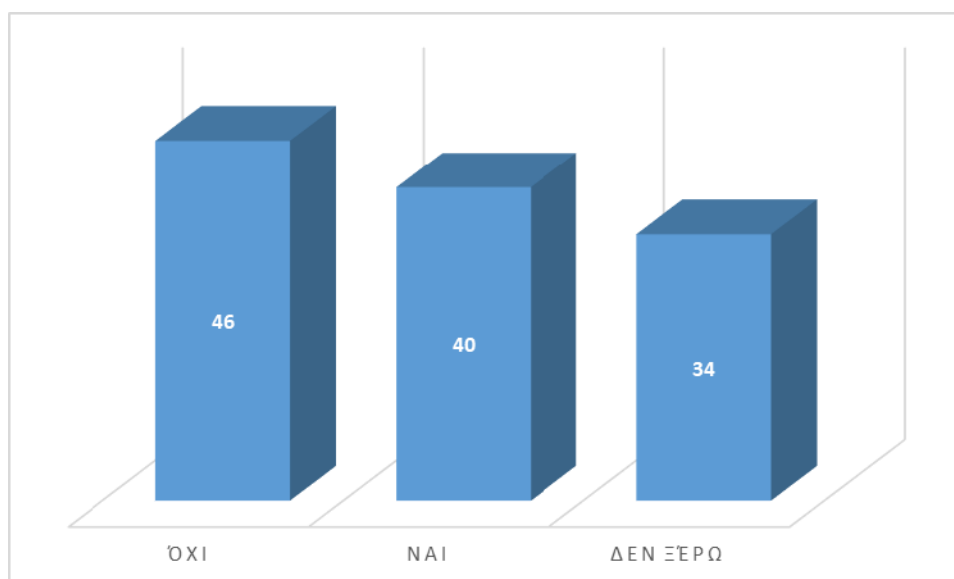
Σχήμα 3. Καθημερινή διάρκεια ακρόασης μουσικής από τους συμμετέχοντες

Όταν ρωτήθηκαν για τις μουσικές τους προτιμήσεις μέσα στη φιλική τους ομάδα, 72 μαθητές/τριες (60%) ανέφεραν ότι ακούν το ίδιο είδος μουσικής με τους φίλους τους, 28 (23%) δήλωσαν ότι αυτό συμβαίνει περιστασιακά, ενώ 20 (17%) απάντησαν ότι δεν έχουν κοινά μουσικά ενδιαφέροντα με τους φίλους τους (Σχήμα 4).

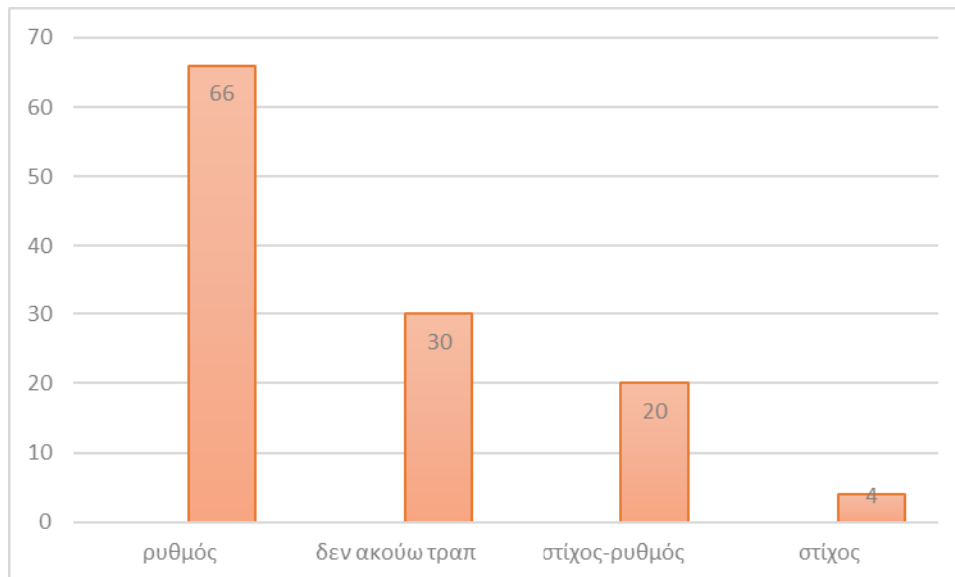
Σχήμα 4. Συγκλίσεις και αποκλίσεις στις μουσικές προτιμήσεις μεταξύ φίλων

Στην ερώτηση σχετικά με το κατά πόσο οι σίχοι της τραπ μουσικής ενδέχεται να προάγουν στάσεις φιλικές προς τη χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, 46 μαθητές (38%) απάντησαν αρνητικά, 40 (33,3%) απάντησαν θετικά, ενώ 34 (28,3%) δήλωσαν ότι δεν είναι σε θέση να εκφράσουν σαφή γνώμη (Σχήμα 5).

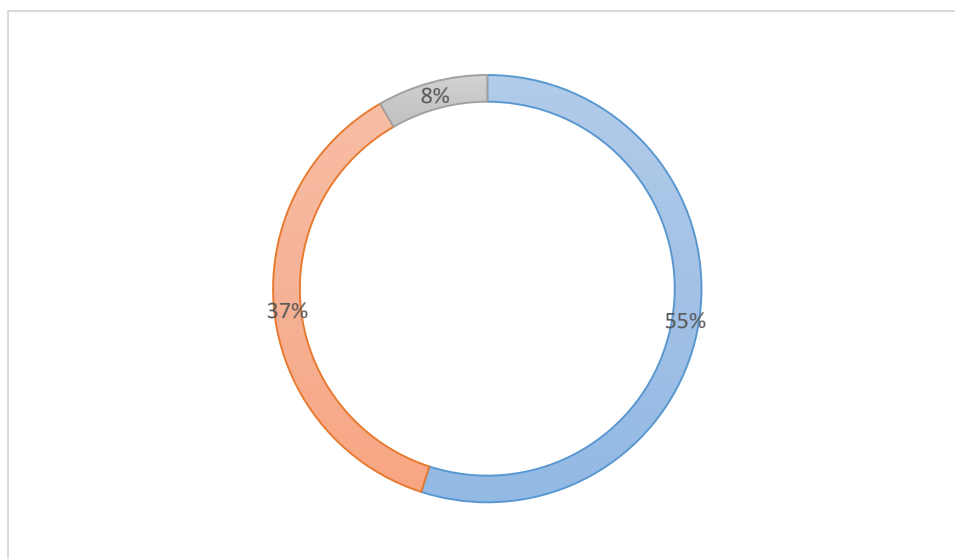
Σχήμα 5. Αντιλήψεις μαθητών/τριών για την επίδραση των τραπ στίχων σε στάσεις απέναντι σε ουσίες και αλκοόλ

Σε ερώτηση για τα χαρακτηριστικά της τραπ μουσικής που προτιμούν, 66 μαθητές (55%) απάντησαν ότι τους αρέσει ο ρυθμός, 30 μαθητές (25%) δήλωσαν ότι δεν ακούν τραπ, 20 μαθητές (17%) ότι προτιμούν και τον ρυθμό και τους στίχους, ενώ 4 μαθητές (3%) ανέφεραν ότι ενδιαφέρονται μόνο για τους στίχους (Σχήμα 6).

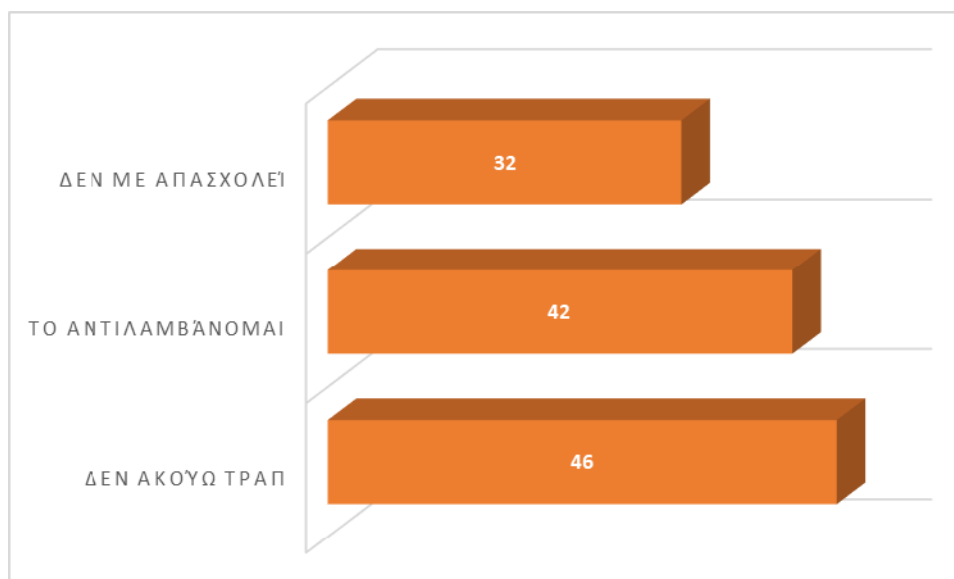
Σχήμα 6. Ποια χαρακτηριστικά της τραπ μουσικής προτιμούν οι μαθητές/τριες

Όταν ρωτήθηκαν οι μαθητές/τριες για τις γλωσσικές επιρροές της τραπ μουσικής, 66 (55%) απάντησαν ότι δεν επηρεάζονται καθόλου, 44 (37%) ότι επηρεάζονται περιστασιακά, ενώ 10 μαθητές (8%) δήλωσαν ότι υιοθετούν παρόμοιο λεξιλόγιο στην καθημερινότητά τους. Παρότι ένα μικρό ποσοστό (8%) αναγνωρίζει γλωσσική επίδραση, η πλειονότητα των μαθητών/τριών φαίνεται να διατηρεί κριτική απόσταση από τις γλωσσικές ιδιαιτερότητες του είδους (Σχήμα 7).

Σχήμα 7. Αντιλαμβανόμενη γλωσσική επιρροή των στίχων της τραπ μουσικής στο λεξιλόγιο των μαθητών/τριών

Από τους 74 μαθητές/τριες που ακούν τραπ μουσική, οι 42 (35%) δήλωσαν ότι αντιλαμβάνονται τα αρνητικά μηνύματα στους στίχους, αλλά εξακολουθούν να την ακούν, 32 μαθητές (27%) απάντησαν ότι δε δίνουν σημασία στο περιεχόμενο, ενώ 46 μαθητές τριες (38%) δήλωσαν ότι δεν ακούν καθόλου τραπ μουσική (Σχήμα 8).

Σχήμα 8. Επίγνωση των αρνητικών μηνυμάτων στους στίχους της τραπ μουσικής

Συζήτηση

Στο πρώτο Ερευνητικό ερώτημα: «Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής στην καθημερινή ζωή των εφήβων και με ποιους τρόπους συμβάλλει στη συναισθηματική τους έκφραση και στη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους;», τα ευρήματα αναδεικνύουν τη στενή και συστηματική σχέση των εφήβων με τη μουσική, επιβεβαιώνοντας τον πολυδιάστατο ρόλο της στη διαμόρφωση τόσο της καθημερινότητάς τους όσο και της προσωπικής τους ταυτότητας (Laiho, 2004· Regelski & Gates, 2009). Η μουσική λειτουργεί ως μέσο συναισθηματικής έκφρασης, ιδίως σε περιόδους αρνητικής ψυχολογικής διάθεσης, σε συμφωνία με τη μελέτη του Nuttall (2008), όπου επισημαίνεται ο ρόλος της μουσικής ως μηχανισμού χαλάρωσης και βελτίωσης διάθεσης. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων αφιερώνει περισσότερες από δύο ώρες ημερησίως στην ακρόαση μουσικής, εύρημα πτο οποίο συμφωνεί με τους North et al. (2000). Αναδεικνύεται επίσης η σημασία της ομάδας συνομηλίκων, καθώς οι έφηβοι υιοθετούν μουσικές προτιμήσεις που συμβαδίζουν με εκείνες του φιλικού τους κύκλου (Παπαπαναγιώτου, 2006). Η μουσική παιδεία εμφανίζεται περιορισμένη, στοιχείο που διαφοροποιεί τις μουσικές ταυτότητες μαθητών Γενικών και Μουσικών Λυκείων, όπως επιβεβαιώνεται και από τους Mullensiefen et al. (2022).

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα: «Ποιες είναι οι στάσεις των μαθητών/τριών απέναντι στη τραπ μουσική ως προς τη θεματολογία, το λεξιλόγιο και τις κοινωνικές αξίες που αυτή προβάλλει;», η τραπ μουσική αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα δημοφιλές είδος στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ελκυστικό κυρίως τον ρυθμό, ωστόσο αρκετοί αναγνωρίζουν την παρουσία σεξιστικού, υλιστικού και βίαιου περιεχομένου στους στίχους (Hall et al., 2011· Stickle, 2021· Θεοδωρόπουλος, 2022). Παρά τις επιφυλάξεις αυτές, οι έφηβοι εξακολουθούν να την ακούνε, γεγονός που αναδεικνύει το δίπολο «μουσική αισθητική – στιχουργικό περιεχόμενο» στη μουσική κατανάλωση (Lonsdale & North, 2021· Holmes, 2016). Το εύρημα αυτό υποδηλώνει μια διττή προσέγγιση: οι έφηβοι ασκούν κριτική στη θεματολογία, αλλά εξακολουθούν να προτιμούν το είδος λόγω της αισθητικής του διάστασης και της κοινωνικής ταύτισης που συνεπάγεται.

Στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα: «Διαπιστώνονται θετικές ή και αρνητικές επιρροές της τραπ μουσικής στη γλωσσική συμπεριφορά, στις στάσεις και στις κοινωνικές σχέσεις των νέων;», η έρευνα δείχνει ότι η τραπ επηρεάζει περιορισμένα τη γλωσσική έκφραση: μόνο μικρό ποσοστό μαθητών υιοθετεί συστηματικά λεξιλόγιο από στίχους, ενώ ένα μεγαλύτερο ποσοστό δηλώνει περιστασιακή χρήση. Ωστόσο, το φαινόμενο δεν είναι αμελητέο, καθώς μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της γλωσσικής έκφρασης όταν δεν ενισχύεται από παράλληλες εκπαιδευτικές πρακτικές. Από κοινωνικής πλευράς, η ταύτιση με τα μουσικά

γούστα των συνομηλίκων (60%) επιβεβαιώνει τον ρόλο της μουσικής ως εργαλείου κοινωνικής ένταξης. Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι πλατφόρμες όπως το YouTube και το Spotify αναδεικνύονται ως οι σημαντικότεροι δίαυλοι διάδοσης μουσικών προτιμήσεων (Κοκκίδου κ.ά., 2016). Τα ευρήματα αυτά ενισχύουν την ανάγκη καλλιέργειας κριτικής στάσης απέναντι σε πολιτισμικά προϊόντα που εμπεριέχουν αντικρουόμενα μηνύματα.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με προηγούμενες ελληνικές μελέτες (Καραγιώργου, 2018) οι οποίες επισημαίνουν τον ρόλο της μουσικής στην κοινωνική ταύτιση των νέων και την έκφραση συναισθημάτων. Πιο συγκεκριμένα, ποιοτικές μελέτες έχουν αναδείξει την trap μουσική ως εργαλείο μουσικού γραμματισμού και κριτικής σκέψης, αλλά και ως μέσο ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών σε θέματα σεξισμού και κοινωνικών στερεοτύπων (Καρούμπαλη, 2024; Βασιλόπουλος, 2023). Παράλληλα, διεθνείς μελέτες (Nuttall, 2008; Lonsdale & North, 2021) επιβεβαιώνουν ότι η μουσική λειτουργεί ως μηχανισμός ρύθμισης διάθεσης και ταυτότητας, ενώ η trap μουσική αναδεικνύει το δίπολο αισθητικής και περιεχομένου, όπως παρατηρείται σε αντίστοιχες μελέτες για hip-hop κουλτούρες.

Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να διερευνήσει τον ρόλο της μουσικής στην καθημερινή ζωή των εφήβων, τις στάσεις τους απέναντι στην trap μουσική και τις πιθανές επιρροές της στη γλωσσική συμπεριφορά, στις στάσεις και στις κοινωνικές σχέσεις των νέων. Τα ευρήματα του ερωτηματολογίου αναδεικνύουν ότι οι έφηβοι διατηρούν στενή σχέση με τη μουσική, την οποία αξιοποιούν κυρίως για ψυχαγωγία και συναισθηματική αποφόρτιση. Το 81,6% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι ακούει μουσική καθημερινά, με το 48,3% να αφιερώνει πάνω από δύο ώρες ημερησίως. Η ακρόαση μουσικής αποτελεί βασική καθημερινή συνήθεια, ενώ η ενασχόληση με τη μουσική παιδεία παραμένει περιορισμένη, καθώς μόνο το 12% έχει λάβει σχετική εκπαίδευση, όπως η εκμάθηση μουσικού οργάνου. Οι περισσότεροι έφηβοι ακούνε παρόμοια μουσική με τους φίλους τους, με το 60% να δηλώνει ότι οι μουσικές τους προτιμήσεις ταυτίζονται με εκείνες της φιλικής τους ομάδας, γεγονός που καταδεικνύει τον ρόλο της μουσικής στην κοινωνική ένταξη και στη διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας.

Η trap μουσική αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα δημοφιλές είδος, κυρίως λόγω του ρυθμού και της αισθητικής της. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες εκφράζουν προβληματισμό για το περιεχόμενό της: το 54% δήλωσε ότι δεν του αρέσουν οι στίχοι της, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη σεξιστικού, υλιστικού και βίαιου λόγου, ενώ το 46% βρήκε το περιεχόμενο ενδιαφέρον. Παρότι εκφράζονται επιφυλάξεις, το 35% των μαθητών που ακούν trap δηλώνει ότι, ενώ αντιλαμβάνεται τα αρνητικά μηνύματα, συνεχίζει να την ακούει, και το 27% ότι δεν δίνει σημασία στο περιεχόμενο. Αυτή η αμφίθυμη στάση υπογραμμίζει την ανάγκη καλλιέργειας κριτικής ικανότητας απέναντι σε πολιτισμικά προϊόντα. Η πλειοψηφία των εφήβων (79%) θεωρεί ότι η μουσική τους βοηθά στην έκφραση των συναισθημάτων τους. Ωστόσο, μόνο το 8% υιοθετεί γλωσσικά στοιχεία από τους στίχους στην καθημερινότητά του, ενώ το 37% επηρεάζεται περιστασιακά. Παράλληλα, η πλειοψηφία των μαθητών (85%) ενημερώνεται για νέα μουσικά ακούσματα μέσω ψηφιακών μέσων, όπως το YouTube και το Spotify, επιβεβαιώνοντας τον σημαντικό ρόλο των ψηφιακών μέσων στη διαμόρφωση μουσικών τάσεων.

Συνολικά, τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν τη σημασία της μουσικής στη ζωή των εφήβων και αναδεικνύουν την ανάγκη καλλιέργειας στοχαστικής και κριτικής στάσης απέναντι στα πολιτισμικά πρότυπα. Η μουσική προσφέρει ψυχαγωγία, κοινωνική ταύτιση και δυνατότητα έκφρασης συναισθημάτων, χωρίς να υιοθετούνται άκριτα οι αρνητικές αξίες που μερικές φορές περιέχονται στους στίχους.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα μελέτη περιορίστηκε σε μαθητικό πληθυσμό συγκεκριμένης περιοχής, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η διεύρυνση του δείγματος με συμμετοχή μαθητών και μαθητριών από περισσότερα Λύκεια, ώστε να διαμορφωθεί ένα πιο αντιπροσωπευτικό σύνολο. Η ένταξη μαθητών/τριών από Μουσικά Σχολεία θα μπορούσε να προσφέρει χρήσιμα δεδομένα για τη διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας και τις πιθανές διαφοροποιήσεις στις στάσεις απέναντι στην τραπ μουσική, ανάλογα με το επίπεδο μουσικής παιδείας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση συσχετίσεων ανάμεσα στην ακρόαση τραπ μουσικής και σε ψυχοκοινωνικές παραμέτρους, όπως η αυτοεκτίμηση, η αντίληψη φύλου, η εικόνα σώματος, καθώς και η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ή αλκοόλ. Η ενσωμάτωση ποιοτικών μεθόδων, όπως ημιδομημένες συνεντεύξεις ή ομάδες εστίασης, θα μπορούσε να συμβάλει στη βαθύτερη κατανόηση των πολιτισμικών νοημάτων της τραπ μουσικής και των εσωτερικών συγκρούσεων που αυτή ενδέχεται να προκαλεί στους/στις εφήβους.

Επιπλέον, προτείνεται η στατιστική επικύρωση του ερευνητικού εργαλείου μέσω δεικτών αξιοπιστίας και παραγοντικής ανάλυσης, καθώς και η πιλοτική εφαρμογή του σε περιορισμένο δείγμα, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και αξιοπιστία των δεδομένων. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων με βάση το φύλο μπορεί να αναδείξει ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις στις στάσεις, στις επιρροές και στις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών και μαθητριών. Τέλος, η συνδυαστική αξιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων σε μελλοντικές έρευνες θα ενισχύσει την ερευνητική πληρότητα και θα συμβάλει σε εις βάθος κατανόηση της μουσικής εμπειρίας των εφήβων στο σύγχρονο πολιτισμικό περιβάλλον. Επιπλέον, στις μελλοντικές έρευνες προτείνεται η αξιοποίηση διαφορετικών μορφών στατιστικής ανάλυσης σε μεγαλύτερα δείγματα, προκειμένου να ενισχυθεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων και η δυνατότητα γενίκευσής τους.

Αναφορές

Campbell, P. S., Connell, C., & Beegle, A. (2007). Adolescents' expressed meanings of music in and out of school. *Journal of Research in Music Education*, 55(3), 220–236. <http://www.jstor.org/stable/4543122>

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (Επιμ. Α. Μπαμπινιώτης). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Coleman, S. (2019). *The miseducation of hip-hop: A descriptive analysis of substance usage, abuse, and drug sales in popular rap music* [Doctoral dissertation, Chicago State University].

Conti, U. (2020). Urban youth in transformation: Considerations for a sociology of trap subculture. *Italian Sociological Review*, 10(2), 257–270. <https://doi.org/10.13136/isr.v10i2.339>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th ed.). London: SAGE Publications.

Fuld, G. L., Mulligan, D. A., Altmann, T. R., Brown, A., Christakis, D., Clarke-Pearson, K., & Steiner, G. L. (2009). Policy statement: Impact of music, music lyrics, and music videos on children and youth. *Pediatrics*, 124(5), 1488–1494. <https://doi.org/10.1542/peds.2009-2145>

Gold, C., Saarikallio, S. H., & McFerran, K. (2011). Music therapy. In B. B. Brown & M. J. Prinstein (Eds.), *Encyclopedia of adolescence* (pp. 1826–1834). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1695-2_203

Hall, P. C., West, J. H., & Hill, S. (2011). Sexualization in lyrics of popular music from 1959 to 2009: Implications for sexuality educators. *Sexuality & Culture*, 16(2), 103–117. <https://doi.org/10.1007/s12119-011-9103-4>

- Harrer, S., & Harrer, M. R. (2019). The role of music for adolescents in their identity development. *Journal of Youth Studies*, 22(6), 823–839.
- Juslin, P. N., & Västfjäll, D. (2008). Emotional responses to music: The need to consider underlying mechanisms. *Behavioral and Brain Sciences*, 31(5), 559–575. <https://doi.org/10.1017/S0140525X08005293>
- Laiho, S. (2004). The psychological functions of music in adolescence. *Nordic Journal of Music Therapy*, 13(1), 47–63. <https://doi.org/10.1080/08098130409478097>
- Lamont, A., & Hargreaves, D. J. (2019). Musical preference and social identity in adolescence. In K. McFerran, P. Derrington, & S. Saarikallio (Eds.), *Handbook of music, adolescents, and wellbeing* (pp. 109–118). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198808992.003.0010>
- Larson, R. (1995). Secrets in the bedroom: Adolescents' private use of media. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(5), 535–550.
- Lonsdale, A., & North, A. C. (2021). Can you feel the mood in the room? A study of the emotional qualities of music in social contexts. *Psychology of Music*, 49(2), 212–227.
- MacDonald, E., & Saarti, J. (2020). *Drugs and popular music: Shake your nerves and rattle your brain*. Publications of the University of Eastern Finland, General Series, 31.
- Miles, C. (2020). Black rural feminist trap: Stylized and gendered performativity in trap music. *Journal of Hip Hop Studies*, 7(1), 44–70. <https://scholarscompass.vcu.edu/jhhs/vol7/iss1/6>
- Müllensiefen, D., Elvers, P., & Frieler, K. (2022). Musical development during adolescence: Perceptual skills, cognitive resources, and musical training. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1518(1), 264–281. <https://doi.org/10.1111/nyas.14911>
- North, A. C., Hargreaves, D. J., & O'Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70(2), 255–272. <https://doi.org/10.1348/000709900158083>
- Nuttall, P. (2008). Thank you for the music? The role and significance of music for adolescents. *Young Consumers*, 9(2), 104–111. <https://doi.org/10.1108/17473610810879675>
- Osmanovic, I., & Kazic-Cakar, E. (2021). Music as factor in etiology of crime: Can it make us accept the unacceptable? *Journal of Criminology and Criminal Law*, 59(3), 7–22.
- Paananen, P. (2022). Musical backgrounds and musical identity development in pre-service music education and primary education students: A narrative study. *Music Education Research*, 24(1), 111–123. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.2017421>
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (7th ed.). Maidenhead: McGraw-Hill Education.
- Parlampa, A. M. (2023). *Η διαμόρφωση της μουσικής ταυτότητας των εφήβων* [Διπλωματική εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο]. DSpace UOM. <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/29474/5/ParlampaArtemisMariaMsc2023.pdf>
- Regelski, T. A., & Gates, J. T. (Eds.). (2009). *Music education for changing times: Guiding visions for practice* (Landscapes: The Arts, Aesthetics, and Education, Vol. 7). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2700-9>
- Schlaug, G., Norton, A., Overy, K., & Winner, E. (2005). Effects of music training on the child's brain and cognitive development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1060(1), 219–230. <https://doi.org/10.1196/annals.1360.015>
- Simpkins, R. (2019). *Musical choices in Year 9 music: An instrumental case study of student choice and identity* (Version 1) [Doctoral dissertation, University of Leicester]. <https://hdl.handle.net/2381/45481>
- Skiadas, G. (2020). *Πολλαπλές ταυτότητες σε περιβάλλοντα συνομιλιακών αφηγήσεων μεταξύ εφήβων* [Άρθρο]. Research Gate. https://www.researchgate.net/publication/340023495_Pollaples_tautotetes_se_periballont_a_synomiliakon

Stickle, B. (2021). A high note: Drug misuse in popular rap music. *Substance Use and Misuse*, 56(10), 1448–1456. <https://doi.org/10.1080/10826084.2021.1936046>

Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2000). English and American adolescents' reasons for listening to music. *Psychology of Music*, 28(2), 166–173. <https://doi.org/10.1177/0305735600282005>

Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2002). Youth identity and music. In R. A. R. MacDonald, D. J. Hargreaves, & D. Miell (Eds.), *Musical identities* (pp. 134–150). Oxford University Press.

Weitzer, R., & Kubrin, C. E. (2009). Misogyny in rap music. *Men and Masculinities*, 12(1), 3–29. <https://doi.org/10.1177/1097184X08327696>

Ανοϊξίμη, Μ. (2022). *Κατασκευή ταυτότητων στην ελληνική trap μουσική* [Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]. Αποθετήριο Θέσεων ΕΑΠ. <https://apothesis.eap.gr/archive/download/31c14265-aded-4a8e-bd61-aa852e93c717.pdf>

Βασιλόπουλος, Θ. (2023). Αξιοποιώντας την trap μουσική στη διδακτική πράξη: Μια κριτική εκπαιδευτική παρέμβαση σε μαθητές/τριες Λυκείου [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]. Αποθετήριο Θέσεων ΕΑΠ. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/186446>

Θεοδωρόπουλος, Χ. (2022). Τραπ μουσική: Μια αντανάκλαση της κοινωνίας ή ένα «επικίνδυνο» είδος μουσικής; Ανακτήθηκε από https://www.neakriti.gr/aporseis/1669168_trap-moysiki-mia-antanaklasi-tis-koinonias-i-ena-epikindyno-eidos-moysikis.

Καραγιώργου, Ε. (2018). *Η μουσική ταυτότητα των εφήβων: Διαμόρφωση και επιρροές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Καρούμπαλη, Ε. (2024). *Η μουσική trap ως εργαλείο μουσικού γραμματισμού και ευαισθητοποίησης για θέματα σεξισμού, κοινωνιολέκτων και όχι μόνο στο μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το παράδειγμα του τραγουδιού Mama*. Academia.edu. <https://www.academia.edu/121140495>

Κοκκίδου, Μ., Ασλάνογλου, Δ., Μανανά, Μ., Πάτκου, Α., Χρυσάφη, Β., & Χρυσάφη, Ε. (2016). Αυτοβιογραφικές ιστορίες εκπαιδευτικών μουσικής για τις μουσικές τους ταυτότητες: ποιοτική έρευνα. Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης* (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση) (σσ. 230-239). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Κουφονίκου, Μ. (2024). Τραπ μουσική: πόσο επηρεάζει τους νέους; Ανακτήθηκε τον Απρίλιο 2025, από <https://maxmag.gr/politismos/trap-moysiki-poso-epireazei-toys-neoys/>.

Παπαναστασίου, Θ., & Παπαναστασίου, Σ. (2005). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής και κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Παπαπαναγιώτου, Ξ. (2006). Η ηλικία και η μουσική εκπαίδευση ως παράγοντες διαμόρφωσης των μουσικών προτιμήσεων Ελλήνων μαθητών. Στο Κ. Τσούγκρας (Επιμ.), *Μουσικοπαιδαγωγικά: Τεύχος 3* (σσ. 5-30). Ε.Ε.Μ.Ε.

Σαλτάρη, Ρ. (2016). Η συμβολή των τυπικών και άτυπων εμπειριών στη μουσική ταυτότητα των εφήβων. Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης* (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση, σσ. 419–428). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Σκορδούλη, Μ. (2022). *Κατασκευή ταυτότητων στην ελληνική trap μουσική: Μια κοινωνιολογική μελέτη* [Μεταπτυχιακή εργασία Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο].